

HASŁO

ogrodnicze

5/2018 | CENA 13 ZŁ | W TYM VAT 5% PL ISSN 0137-6705 INDEKS 360031

NAWOŻENIE

OCHRONA

BIOSTYMULACJA

TEMAT NUMERU

JAKOŚĆ

ZWIĘKSZYĆ EFEKTYWNOŚĆ ZAPYLANIA
ŚWIETLANA PRZYSZŁOŚĆ ORZECHÓW LASKOWYCH?
BĘDZIE WSPARCIE DLA ZADŁUŻONYCH OGRODNIKÓW

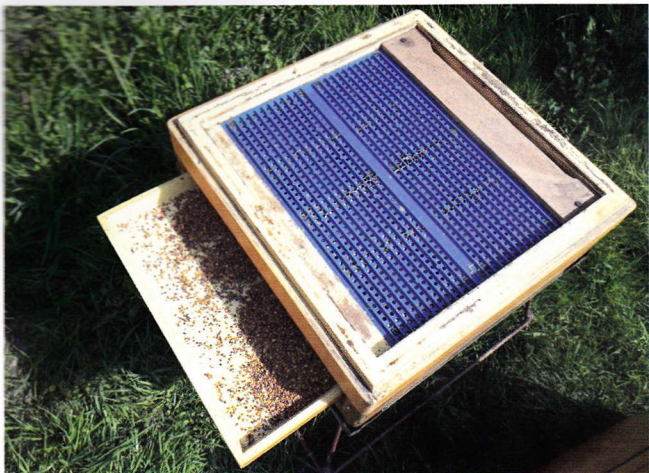
ISSN 0137-6705

9 770137 670186

05>

Fot. 5. Pszczoły przeciskając się przez przegrodę strącającą gubią obnóża pyłkowe, które trafiają do szuflady poławiacza pyłku

fot. 4, 5 M. Janik

◀ ATRAKTANTY

Stosowanie produktów o działaniu wabiącym owady zapylające może zwiększyć skuteczność zapylania. Preparaty te najczęściej bazują na: żywności i zawierają przede wszystkim glukozę, maltozę, sacharozę, laktozę, tłuszcze, białka, minerały, witaminy, kwas glukonowy; feromonach i zawierają takie same związki jak te, wydzielane przez gruczoł zapachowy robotnic czy gruczoły żuwaczkowe matki; lub na wyciągach wykorzystujących takie związki jak geraniol, cytral – imitujące także feromony wydzielane przez pszczoły. Stosowane są one w celu: • zwiększenia liczby odwiedzin kwiatów roślin przez pszczoły, szczególnie w uprawach mało atrakcyjnych dla pszczół (np. grusza, triploidalne odmiany jabłoni); • zwiększenia liczby odwiedzin kwiatów przez pszczoły w czasie niesprzyjających warunków atmosferycznych (także po wystąpieniu przymrozków, szczególnie wtedy, gdy mróz uszkodzi kwiaty lub w gdy podczas kwitnienia roślin notowana jest wysoka temperatura sprzyjająca intensywnemu rozwojowi kwiatów i skracająca okres ich kwitnienia, co sprawia, że liczba kwiatów wymagających zapylania jest zbyt duża w stosunku do liczby odwiedzających je owadów); • zatrzymania zbieraczek na danej uprawie w czasie kwitnienia roślin konkurencyjnych (np. mniszka lekarskiego, kasztanowca, gorczyca w czasie kwitnienia sadów). Atraktanty, wabiąc pszczoły, zwiększają liczbę odwiedzin kwiatów przez te owady. Jednak nie w każdym wypadku wpływają na wzrost zapylania kwiatów. Jeśli kwiaty nie są atrakcyjne dla pszczół, żadne chemiczne sygnały nie sprawiają, że owady te będą na nich pracować. Oprócz tego nie ma sensu stosować tych produktów w sytuacji braku pszczół na danym terenie, ponieważ żaden atraktant nie zwabi pszczół z odległych pasiek. Priorytetem w stosowaniu czynników wabiących jest obecność pszczół w obrębie uprawy traktowanej atraktantem.

Joanna Klepacz-Baniak

Europejskie spotkanie

W Dublinie (Irlandia) **jesienią ub.r.** odbyło się **międzynarodowe spotkanie dotyczące ochrony upraw małoobszarowych**. Organizatorem wydarzenia była organizacja **Minor Uses Coordination Facility (MUCF)**, utworzona 1 września 2015 r. przez Komisję Europejską (KE), finansowana przez UE oraz rządy Francji, Niemiec i Holandii. Organ ten powstał, aby pomóc plantatorom upraw małoobszarowych (zajmującym się produkcją owoców, warzyw, roślin ozdobnych, chmielu, tytoniu, ziół oraz drzew owocowych i leśnych) uzyskać niezbędne zezwolenia na stosowanie środków ochrony roślin (ś.o.r.).

Za uprawy małoobszarowe uznaje się te, które mają małe znaczenie ekonomiczne dla danego kraju lub (tak jak przyjęto w Polsce) takie, których powierzchnia zajmuje mniej niż 1% w skali kraju. Pełna lista upraw małoobszarowych dla Polski znajduje się w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca 2017 r. poz. 640. Uprawy małoobszarowe, choć mogą dawać rolnikom wysokie przychody, zwykle mają niewielkie znaczenie gospodarcze dla przemysłu agrochemicznego. Prowadzi to do sytuacji objawiającej się brakiem lub małą liczbą produktów zarejestrowanych do stosowania w ochronie tego typu upraw. Warunki takie mogą skłaniać rolników do nielegalnych zastosowań ś.o.r. bądź utraty danej produkcji roślinnej. Szacuje się, że wartość upraw małoobszarowych w UE może wynosić więcej niż 70 bilionów euro rocznie, co stanowi 22% całkowitej wartości produkcji rolnej w UE.

W skład organizacji MUCF wchodzi dwie grupy: Commodity Expert Group (CEG) i Horizontal Expert Group (HEG). Głównym zadaniem grupy CEG jest identyfikacja potrzeb państw członkowskich dotyczących upraw małoobszarowych, a następnie szukanie dla nich rozwiązań. HEG ma za zadanie m.in. wdrażać rozporządzenie (EC) nr 1107/2009 dotyczące upraw małoobszarowych oraz stymulować proces wzajemnego uznawania rejestracji ś.o.r. przez państwa członkowskie UE pochodzące z tej samej strefy.

W posiedzeniu grupy roboczej HEG, w którym udział wzięli przedstawiciele pochodzących z krajów UE ministerstw rolnictwa, firm zajmujących się rejestracją ś.o.r. oraz instytucji naukowych, dyskutowano nad tym, w jaki sposób zharmonizować wydawanie zezwoleń dla ś.o.r. do zastosowania w uprawach małoobszarowych, np. poprzez wzajemne uznanie i rejestracje strefowe. Aby tego dokonać, należałoby: • ujednoczyć procedury dotyczące składania wymaganych dokumentów przez państwa członkowskie; • zachęcać wnioskodawców do uwzględniania upraw małoobszarowych przy składaniu wniosków rejestracyjnych; • we wniosku o zastosowanie małoobszarowe uwzględnić

w sprawie ochrony upraw małoobszarowych

Muchówki *Drosophila suzukii* na owocach maliny fot. W. Piotrowski

wszystkie kraje znajdujące się w danej strefie; • uelastyczyć podejście państw członkowskich do akceptowania danych o pozostałościach poza strefą, a także generowanych poza UE; • ustanowić jedną strefę dla zastosowań małoobszarowych; • ustanowić uproszczony zestaw procedur dla wniosków o zastosowaniu małoobszarowym; • bardziej ufać innym państwom członkowskim, a w wypadku wzajemnego uznawania nie otwierać dossier na nowo; • usunąć krajowe specyficzne wymagania (dla wniosków dla upraw małoobszarowych); • uzgodnić zasady działania procesu rejestracji s.o.r. do stosowania w uprawach małoobszarowych, tak aby inne państwa członkowskie zaufały podjętej decyzji.

Na posiedzeniu grupy roboczej CEG w sprawie insektycydów przedstawiono stan zaawansowania procesu rejestracji i ustalania poziomu pozostałości (MRL) dla substancji czynnej flonikamid w owocach (truskawki, porzeczki, maliny, borówki, brzoskwinie, morele, wiśnie, czereśnie i śliwy) i warzywach (korzeniowych, bulwiastych i dyniowatych oraz papryce, pomidorach, bakłażanach, groszku, fasoli, kapuście głowiastej i brukselskiej, warzywach liściowych). Przedstawiono także stopień zaawansowania prac związanych z rejestracją s.o.r. zawierających substancję czynną cyazypyr w uprawie szparagów. Poszukuje się możliwości ekstrapolacji dla tej substancji czynnej w uprawie ziół (z sałaty) oraz cykorii (z buraków cukrowych, marchwi).

Zaprezentowano wyniki przeprowadzonych w latach 2015–2017 we Francji i w Niemczech doświadczeń dotyczących skuteczności zwalczania wciornastków w uprawie pora przy użyciu substancji biologicznych, np. ekstraktów z komosy piżmowej (*Chenopodium ambrosioides*); organizmów entomopatogenicznych – *Isaria fumosorosea*, *Beauveria bassiana*, *Metarhizium anisopliae*; olejku pomarańczowego i substancji chemicznych, np. spinetoram, chlorantranilipropoli, spirotetramatu, lambda-cyhalotryny i spinosadu.

Istotnym punktem spotkania była dyskusja na temat preparatów chemicznych wykorzystywanych do zwalczania muszki plamoskrzydłej (*Drosophila suzukii*, fot.). Środki takie, oprócz tego, że charakteryzują się wysoką skutecznością w zwalczaniu muchówek, powinny być bezpieczne dla konsumenta owoców, gdyż stosowanie ich między zbiorami stwarza ryzyko pojawienia się/gromadzenia się pozostałości w owocach. Większość krajów członkowskich prowadzi badania dotyczące zwalczania *D. suzukii* we własnym zakresie, ale współpraca zwiększa prawdopodobieństwo znalezienia rozwiązania problemu ochrony upraw przed tym szkodnikiem. Na kolejnym spotkaniu MUCF przedstawione zostaną najnowsze wyniki zwalczania tego owada.

Dyskutowano także o problemach dotyczących rejestracji i stosowania fungicydów. Niepewna jest przyszłość wielu substancji czynnych fungicydów, które obecnie wykorzystywane są do ochrony upraw. W grupie tej wymieniono: mankozeb oraz związki z grupy triazoli: tebukonazol, cyprokonazol, propikonazol, difenokonazol. Sytuacja ta uzasadnia poszukiwanie nowych rozwiązań w zwalczaniu sprawców rdzy, antraknozy i alternariozy. W związku z tym w ub.r. we Francji przeprowadzono badania skuteczności substancji mefentriplukonazol w ochronie uprawy szparaga i pora przed rdzą oraz groszku, szpinaku, soczewicy, cukinii i selera przed antraknozą. Wyniki wskazują na brak problemów z selektywnością i skuteczność tej substancji czynnej, wynoszącą od 60 do 75%. W tym roku badania zostaną powtórzone w celu potwierdzenia wyników.

W wypadku herbicydów zwrócono uwagę na wycofanie z użycia substancji czynnych (linuron i loksynil). Kolejnymi „kandydatami” do wycofania mogą być: pendimetalina, aklonifen, lenacyl, metrybuzyna, chizalofop, oksyfluorfen i oksadiazon. Niepewna jest też przyszłość glifosatu, dikwatu i glufosynatu. Dlatego poszukuje się innych/nowych substancji czynnych (np. chlomazon, metobromuron, petoksamid, bifenoks, halauksyfen metylu, halauksyfen metylu w połączeniu z propyzamidem) do zwalczania chwastów w uprawach ziemniaka, cebuli, rzepy, sałaty, kapusty, karczocha, szparaga, pora oraz kukurydzy cukrowej. Kraje UE, położone w jej centrum i na północy, zaangażowane są także w rejestrację opartych na substancji czynnej kletodym herbicydów w uprawie pora, kapusty głowiastej, kalarepy, cebuli, selera, fasoli, grochu, sałaty, szparagów i owoców jagodowych.

Mgr Wojciech Piotrowski

Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach

Praca została wykonana w ramach Programu Wieloletniego 2015–2020 „Działania na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodnictwa z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego”, finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zadanie 2.3 – Analiza możliwości integrowanej ochrony wybranych roślin ogrodnictwa dla upraw małoobszarowych.